

Улуғ байрам¹

Бу кун биз Тошканд мусулмонлари миллий ва ижтимоий тарихимизда мисли бўлмаган буйук бир байрам этамиз. Бу кун фахри коинот пайғамбаримиз Ҳазрат Муҳаммад (алайҳивасаллам)нинг туғилган куни муносабатила биз ўзимизнинг мухторийат олув шодлиғимизни изҳор қиламиз. Асрлар бўйинча мустабид хонлар тахти ҳокимийатинда эзилганидан сўнг Романуфлар истибдоди остинда қолуб йарим асрдан ортиқ дин ва миллатимиз таҳқир қилинган эди. Ўтган февралда ҳуррийат куйоши туғди. Лекин узоқда ўтмади Русийада бошбодоклик — анархия² бошлануб ҳуррийатлар “ҳабон мансуро”³ бўлуб кетдилар. Иш бошина минган бир тоифа мусулмонларни эътиборсиз қолдирдилар. Доҳили Русийада⁴ ненди⁵ ҳалокат ва фалокат бўлса бунларнинг бориси шул кун ва соати ила Туркистонга кечуб мунда ҳам тинчсизлик бошланди. Октабр охирида Тошкандда қаттиғ сўғушлар бўлуб йузларча ва мингларча одамларнинг қонлари тўкилди. Муна шундан сўнг Туркистон мусулмонлари Ҳўканд шаҳрига йиғулуб, шаҳар идораларининг иштироки ила Туркистонни йерлик мухторийатли эълон қилдилар. Бунинг ила Туркистонда тартиб ва низом тузулуб тинчлик йерлашдиарга ўйланган эди. Лекин бир қисм рус генералларидан қолган афтомобилларда сайр қилувни ўзларина зўр даража санаган “Народний комиссарлар” бир тақим қора халқни алдатуб қурол кучи ила туркистонликларнинг мухторийатларина қарши турдилар. “Мусулмонлар намойиш йасов баҳонасила йанги шаҳарга чиғуб бутун оврўпалиларни сўйарга ҳозирланалар” деб ҳар хил қора хабарлар таратдилар. Бутун рус аскарлари бир оғиздан Туркистон мухторийатина йордам берарга турғанда улар кун сайин “Дом свабоди”да митинг йасаб солдатлар ила рабчийларни мусулмонларга қарши ҳозирладилар. Йахши йомонин айурмасдан бутун шаҳарда бўлган қора халқга қурол таратдилар. Мустабид Чор ҳукумати вақтидаги бир тоқим қоро гўбирнотўрлар каби мажбурий қарор номалар чиғоруб мусулмонлар тарафиндан йосолочик шодлик намойишика монё бўлурга тирашдилар.

Бу кун байрам... Бу кунни бир мусулмонларғина тугал, мамлакатда тинчлик ва низом йерлашувини тилаган ҳар ким байрам эта. Намойишга эски ва йанги шаҳарда бўлган ҳамма сийосий ва ижтимоий ташкилотлар иштирок қилажақлар. Бунларнинг ичинда миллий ташкилотларининг ҳар қайуси бўлган каби сийосий ташкилотлардан сосийал демократ ва сотсийал революсийонерларга, професийонолний сойузларга қадар ҳаммаси бор. “Народний комиссарлар” монё бўлмасалар биринчи сибирийский полк музика ила иштирок қилажақ. Уезддан ҳам йуз мингдан ортиқ киши йиғулажағи умид этила. Хулоса бу байрам шундай буйук бир байрам бўлажақки бу намойишки рус, мусулмон, йаҳуд ва армани миллатларидан элли қадар ташкилот қатнашажақ. Оз деганда бир йуз элли — икки йуз минг халқ бўлажақ. Намойиш,

¹ (3.Ш.) "الوغ تركستان" غزيتەسى. 1917 يىل 13 دىكابىر

² Анархия — ҳокимиятсизлик, ҳар қандай ҳокимиятни, давлатни инкор этиш.

³ Ҳабон мансуро — буткул паришон, нест нобуд.

⁴ Доҳили Русийа — айнан Ички Россия, яъни Россиянинг ўзи назарда тутилган.

⁵ Ненди — энди.

хар ҳолда “Нородний комиссийарлар” таратқан каби русларға душманлик ёки солдат ва ишчиларга қарши ҳужум учун йасалмай. Тинчлик ва дўстлик ила мухторийат шодлиғини изҳор қилмақ учун йасаладир. Мусулмонлар, билхосса Тошканд халқи одам қонининг тўкилушини тиламайлар. Шунлиқдан мумкин қадар бу байрамнинг дўстлик ва муҳаббат ўзаринда тинчлик ила ўтувина тирашажақлар. Шулой бўлғани ҳолинда кимда ким тарафиндан ўқ отулуб қон тўкила экан бунинг гуноҳиси шул англашилмовчиликға сабаб бўлган кишиларнинг устларига тушажақдир.